

۲۰۲۴/۰۲/۱۵

ف، هیرمند

رشد تخصصی کار در قاموس کبیر افغانستان

از آغاز کار برای ایجاد قاموس کبیر افغانستان و گام به گام غنا بخشی و انسجام آن چند سالی است که می گذرد، اما این سال ها بی هیچ سپری نه شده است، کلمات و لغات زیادی در آن گرد آوری و تعریف و معانی شان شرح گردیده است، حتی لغات و کلماتی که در بسیاری از لغتنامه ها نمی توان تعریف و معانی شان را یافت، مگر در قاموس کبیر افغانستان به زبان های ملی پشتو، دری و نیز زبان خارجی انگلیسی شرح تعاریف آنها را می توان دیدن. چهره عمومی قاموس حاکی از آن است که سعی شده است، در هر رشته و شق علوم - چه علوم طبیعی و چه علوم بشری به شمول علوم اجتماعی - در نظر گرفته شود.

گرچه از مطالعه صفحه معرفی قاموس کبیر افغانستان، چنین استنباط خواهد شد، که فرهنگ کبیر یا قاموس کبیر افغانستان، به تعریف کلمات معمول دری در حوزه فرهنگی ما خواهد پرداخت و افق دید آن شاید کمی محدود و مقید را حاوی خواهد بود، ولی در عمل چنین اتفاقی روی نداده و قاموس کبیر افغانستان با حفظ آرمان های ملی و حفظ هویت خالص خود، با افق دید گسترده هر کلمه و لغتی را که مناسب به معرفی و معنی دانسته است به شناسایی آن همت گماشته است.

چه قاموس به زودی در برابر انبوهی از لغات قرار گرفت که در گفتار و تحریرش حضور داشتند؛ اما ریشه در این فرهنگ نداشتند، ولی در فرهنگ های زیادی - به شمول فرهنگ ما - معمول و مروج بودند، و نیازی به پشت کردن به آنها و دور انداختن شان نبود و هم دشوار می نمود تا کلمات و لغات دیگری را بدیل شان برگزید، زیرا در زبان ها چنان عجین شده بودند که حذف شان شاید باعث فقر کلمات و فقدان ابزار زبانی متصور بوده است و لذا قاموس آنها را در گنجینه کلمات خود گنجانید زیرا دنیا با همین ابزار زبانی مبادله مطلب میکرده است.

به این منوال قاموس در حد دفاعی نه ایستاد و گام های محکم به پیش نهاد و همین است که دایره اهداف قاموس در مسیر زمان گسترده شد و امروز قاموس در میدان محرکه شناخت و توضیح الفاظ، لغات، کلمات، حتی اصطلاحات و ترم ها، بیوگرافی ها، تعریف عرصه های رویداد های تاریخی و... به کار افتاد و اینها در محدوده نخستینی که فرض شده بود، نمی گنجیدند، این فراخ شدن حوزه کاری قاموس - که مهر خود را بر تمام حوزه ها بگذارد - قابل تصور نبود. این تحول، توسعه و گسترده شدن ساحه کار، انکشاف اهداف قاموس را نشان میدهد، که به مراتب فراتر از آنچه که در اول فکر میشد، بزرگی و توسعه اختیار نموده است. این جاست که محتوای قاموس با سر نامه و عنوان خود به سوی مطابقت میرود.

قاموس به شکل و شمایل خود هم رسید و هر چه بیشتر قدم در راه حرفه بی شدن نهاد و طرز کار خود را در ارزیابی لغات و اصطلاحات حوزه های متعدد منهمک نمود، در قاموس تنوع کلمات، لغات، اصطلاحات، اسماء، موضوعات و موارد گوناگونی را می توان یافت؛ طوری که عناوین مربوط آن می رساند، دسته بندی و انسجام تخصصی و حوزه بی در آنها رعایت شده است، گاهی ممکن است اصطلاحاتی را یافت که در حوزه های متعدد کاربرد داشته باشند، به این سبب می توانند، در چند حوزه مربوط قرار داده شوند.

کمی در باره خود اصطلاح قاموس تعمق کنیم؛ قاموس: « دریا، میانه دریا، دریای عظیم، قوامیس جمع آن است. و نیز قاموس نام کتاب عربی تألیف فیروز آبادی است که معاصر امیر تیمور بوده و امروز هم هر کتاب لغتی را قاموس می گویند. » (از فرهنگ حمید ص 933)

در فرهنگ فرانسوی قاموس معادل دکشنری "Dictionnaire" به کار میرود و "قاموس نویس" را "Lexicographe" و یا "encyclopédiste" (دایره المعارف نویس) گویند. همچنان باید افزود که در زبان قشنگ دری ما قاموس یک عنوان عام برای هر نوع لغتنامه به کار برده می شود، مثلاً "قاموس اصطلاحات حقوقی" منتشره سال 1387 ه ش کابل. این میزات قاموس باز هم دلی بر این امر است که کار امروزی قاموس کبیر افغانستان، بیشتر از پیش با نام آن مطابقت میکند؛ که صرف در محدوده تعریف مقوله ها و کلمات معمول یک محل و یک ثقافت نمانده و دامنه کاری آن توسعه چشم گیر یافته است، که در این شیوه اخیر افق دیدگاهی متکامل، دورنمای وسیع سنجش و ارزیابی، علم گرا، کثرت گرا و تهی از تعصب و بر علاوه تتبع و تحقیق حرفه بی، در کار آنرا گویا می باشد و این ها همه حضور استندرد کردن شیوه کاری قاموس کبیر افغانستان را نشان میدهد که در گام های نخستین در این مسیر سازنده و به سرعت به جلو می رود.

در حوزه قاموس ها یک اصطلاح دیگر در علوم وجود دارد به نام ترمینولوژی "terminologie" که در دکشنری "رابرت" فرانسوی - چاپ سال 2021 - چنین تعریفی از آنرا می توان مطالعه کرد: « مجموعه مرتب از اصطلاحات

به صفحه قاموس کبیر افغانستان خوش آمدید

تیم بنیان گذار این قاموس آرزو دارد، داشته های این گنجینه که نمایانگر اصالت افغانستان باستان است شما را تا حد لازم مدد رساند

یک حوزه ای از علوم، تکنولوژی، لغت نامه و... با معانی آنهاست. و نیز گونه نوشتن و املا صحیح شان و تعلق شان به امور مربوط و نیز سیستم مطالعه اصطلاحات را در بر دارد.» که این روش در کار قاموس کبیر افغانستان نیز به صورت واضح مشهود است بالخصوص در بخش های خاصی از علوم مثل اقتصاد، زمین شناسی (به زبان انگلیسی تحت لینک جداگانه <http://www.afghan-academic.com>)، زراعت، جغرافیه و حقوق، که اینها جامعیت و دامنه وسیع کار قاموس را به ما خاطر نشان می سازد.

چه خوب است که قاموس کبیر مؤخذ (la référence) لغت و اصطلاح را نیز ثبت میکند تا خواننده بداند که منبعه تعریف، منبعه معتبر و یا صاحب صلاحیت علمی در زمینه بوده است و این روش رعایت ضابطه "قاموس نویس" را بشارت میدهد که در نظر گرفته شده است. قاموس نویس منصب عادی و بدون عنوان علمی نمی باشد، مگر اینکه کارش را به قواعد علمی اتکا داده باشد.

در نهایت قاموس با استفاده از منابع و کدر های ورزیده علمی افغان از چهار گوشه جهان، توانسته است، راه پیشرفت خود را یافته و با تمکین و استوار در هر مقطعی به آگاهی لازم و جدیدی دست یابد و آرمان غنای آگاهی از شناخت لغات، کلمات، اصطلاحات و انواع ترم و اسماء ی عرصه های علوم انسانی به شمول علوم اجتماعی و علوم طبیعی را پیش روی دانشمندان و اهل علم و هنر قرار بدهد تا هم به صورت ریشه یی فرهنگ خود شان را بشناسند و هم در ساحه برون فرهنگ ما، شناخت های اساسی را از کلمات و اصطلاحات از این قاموس از نظر بگذرانند و فرا بگیرند. تحسین و افتخار این همه ماحصل گرانهای کار قاموس را جمعی از عالمان، دانشمندان و محققانی نصیب میگردند که در طرح و آغاز این امر سترگ توجه و مساعی را مبذول داشتند و نیز آن متخصصان رشته های متعدد علوم بشری و طبیعی که در ارتقاء و پیشرفت قاموس کبیر افغانستان کار و تلاش نمودند، سهم چشمگیر در شغف و افتخار این سند مهم دارند.

دوران کنونی انکشاف سرسام آور علوم، وضعی را به میان آورده است که علوم انسانی به دنبال پیشرفت تکنولوژی معاصر می خزد و چه بسا که از آن عقب می ماند و گاهی ابزار، پدیده، حالت، افعال و وضعیت های رُخ میدهند، که انسان کنونی برای آن اسمی جست و جو میکند در حالیکه تنها تعریفی از آن در اختیار دارد.... و قاموس کبیر افغانستان هر چه بیشتر در راه کبیر شدن روان است.

قاموس کبیر افغانستان
د افغانستان لوی قاموس

The screenshot shows the user interface of the Afghan Dictionary website. At the top, there is a navigation bar with buttons for 'Guideline', 'در باره ما', 'علمی و مسلکی', 'لاچورد', 'اصول با ما', 'در باره ما', 'خانه', 'معلومات لازمی', and 'در باره قاموس'. Below the navigation bar, there is a search bar with the text 'لطفا کلمه مورد نظر را بنویسید' and a search icon. Underneath the search bar, there is a section titled 'جهت اطلاع بیشتر دیتابیس ها بالای نشانی (& & &) کلیک کنید' with a 'Select/Deselect all list' checkbox. The main content area displays a grid of search results, each with a checkbox and a small icon. The results include: 'مجموع الفتات', 'مختصات افغانستان', 'جغرافیه', 'زراعت و مقادری', 'رجال سیاسی و آیدات تاریخی', 'حقوق و قضاء', 'تجزات داخلی و خارجی New', and 'تسخیر زبان دری- صرف و نحو'. At the bottom of the page, there is a footer with the text 'Imprint Data Protection © Afghan Dictionary 2023'.

پایان

د پانو شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولی